

Regionale samenwerkingsagenda

gezinsvormen

Regio Lekstroom

2020-2021

Versiebeheer

Versie	Datum	Door
Versie 1.0	13/1/2020	Inez van de Wiel
Versie 2.0	20/1/2020	Inez van de Wiel
Versie 3.0	22/1/2020	Inez van de Wiel
Versie 4.0	27/2/2020	Inez van de Wiel
Versie 5.0	3/3/2020	Inez van de Wiel
Versie 6.0	28/5/2020	Inez van de Wiel
Versie 7.0	11/08/2020	Inez van de Wiel

Hoofdstuk 1: Een inleiding op het vraagstuk van Jeugdhulp in gezinsvormen.....	4
Aanleiding.....	4
Doel van de samenwerkingsagenda.....	4
Proces	5
Leeswijzer	5
Hoofdstuk 2: De ambitie van gemeenten en aanbieders op gezinsvormen in de Regio Lekstroom.....	6
Visie	6
Werving	6
Samenwerking.....	7
Hoofdstuk 3: Van ambities naar werkelijkheid	8
Actielijn 1: Meer verbinding tussen verwijzers (m.n. sociale teams en GI's) en aanbieders van gezinsvormen	8
Actielijn 2: Nauwere samenwerking tussen gemeenten en aanbieders bij werven van ouders van gezinsvormen	10
Actielijn 3: Gemeenten en aanbieders werken samen aan het beter faciliteren, informeren en waarderen (en zo bestendigen) van gezinshuisouders en pleegouders	11
Actielijn 4: Stimuleren van een ruim, divers en kwalitatief goed aanbod van gezinshuizen en pleegzorg, aansluitend bij wat nodig is in onze regio	14
Actielijn 5: Gezinsvormen als expliciet thema inbrengen in een leeromgeving	17
Hoofdstuk 4: Vervolg	22
Bijlagen.....	23

Hoofdstuk 1: Een inleiding op het vraagstuk van Jeugdhulp in gezinsvormen

Aanleiding

De regio Lekstroom staat voor een transformatie van de jeugdhulp met verblijf. In mei 2019 is de startnotitie van het project 'Transformatie Jeugdhulp met verblijf' vastgesteld door het BPSDL. Deze startnotitie beschrijft de ambities, uitgangspunten en ontwikkelopgaven voor jeugdhulp met verblijf. In de startnotitie worden drie speerpunten genoemd:

1. Preventie ter voorkoming van uithuisplaatsing
2. Ontwikkelen van passende alternatieve vormen
3. Een kosteneffectieve zorglogistiek

Het eerste speerpunt gaat nadrukkelijk over het voorkomen van uithuisplaatsing. Een onderdeel hiervan is het eerder ondersteunen van gezin en kind thuis, op school en in de buurt met lichte hulp en inzet van steungezinnen, buurtgezinnen en meeleefgezinnen. Voor situaties waarin tijdens acute crisis UHP voorkomen kan worden, wordt ook doorontwikkeld. Het tweede speerpunt focust op het ontwikkelen van een divers scala aan alternatieve vormen voor residentieel verblijf. Een onderdeel hiervan is het door-ontwikkelen, aanbrengen van variatie en innoveren van ~~en binnen~~ het huidige aanbod van pleegzorg en gezinshuizen en de afstemming met informele gezinsondersteuning.

Deze specifieke onderdelen van de speerpunten laten zich samenvatten onder de noemer 'jeugdhulp in gezinsvormen': de transformatie van de zorg aan jongeren via gezinshuizen, pleegzorg en informele gezinsondersteuning. Om de doelstellingen op het gebied van de gezinsvormen te bereiken zijn de gemeenten binnen de regio Lekstroom expliciet niet de enige speler. Aanbieders van gezinshuizen, pleegzorg en van de informele gezinsvormen zijn belangrijke partners. De samenwerkingsagenda gezinsvormen is dan ook tot stand gekomen door samenwerking tussen gemeenten in de regio Lekstroom en de aanbieders van gezinsvormen in de regio Lekstroom en door gesprekken met diverse andere groepen.

Naast de samenwerking met aanbieders die in de samenwerkingsagenda gezinsvormen aan wordt gegaan, wordt vanuit het project Transformatie jeugdhulp met verblijf ook nauw samengewerkt met de andere projecten ~~in de andere projecten~~ in het kader van Zorg voor Jeugd: Overgang 18- /18+, Grip op Jeugdhulp, en het Regionaal Omdenk- en Expertteam Lekstroom (ROEL). De projecten zijn onderling inhoudelijk en procesmatig sterk verbonden. Er is ook een actieve relatie met de inkoopstrategie, beleidsgroepen (in het bijzonder het ambtelijk overleg jeugd) en uitvoeringspartijen (waaronder sociale teams en GI's).

Doel van de samenwerkingsagenda

De samenwerkingsagenda is opgesteld om de gezinsvormen te versterken: minder uithuisplaatsingen, en als uithuisplaatsing toch noodzakelijk is minder kinderen in residentieel verblijf en meer kinderen in gezinsvormen. In de samenwerkingsagenda worden vijf actielijnen uitgezet met bijbehorende acties, die oplossingsrichtingen bieden voor knelpunten op thema's waarvan uit vooronderzoek blijkt dat die belangrijk zijn. De focus in de inspanningen moet nadrukkelijk gaan liggen op het implementeren van verbeteringen, en minder op het ontwikkelen van rapporten en beleidsstukken. Het uiteindelijke doel is om zoveel mogelijk kinderen in een gezinssituatie of een

vervangende situatie die zo dicht mogelijk bij een gezinssituatie komt te laten opgroeien, ook als dit bij de eigen ouders niet meer lukt. Om afspraken te maken over het leveren van de prestaties, zoals beschreven in de actielijnen, en de continuïteit van de samenwerkingsagenda te borgen, wordt op basis van de samenwerkingsagenda een convenant getekend door alle partijen.

Proces

In het proces richting de samenwerkingsagenda zijn verschillende stappen genomen. Allereerst is er vanuit het project Jeugdhulp met verblijf een ambtelijke werkgroep gezinsvormen gestart, met vertegenwoordiging van de verantwoordelijke beleidsambtenaren voor de gezinsvormen uit de vijf gemeenten. In deze ambtelijke werkgroep zijn de lijnen verder uitgestippeld.

Eén van de vervolgstappen was het in kaart brengen van het huidige aanbod en de cijfers over jongeren in gezinsvormen. Daarnaast zijn gesprekken met pleegouders, gezinshuisouders en netwerken van pleegouders gevoerd om ~~positieve~~ ervaringen, knelpunten en randvoorwaarden op te halen. Samen vormen deze het vooronderzoek waarop de actielijnen voortborduren.

In het daaropvolgende overleg met de grote aanbieders van gezinsvormen in de regio Lekstroom, in december 2019, zijn de genomen stappen en bevindingen met aanbieders gedeeld. De aanbieders zijn bevraagd op de thema's en huidige knelpunten die volgens hen relevant zijn. Ook de ambtelijk opgestelde ambitie is besproken. Deze ambitie werd herkend en gedeeld door de aanbieders in de regio. Op de wens om tot een samenwerkingsagenda tussen de regio Lekstroom en de aanbieders van gezinsvormen te komen, werd positief gereageerd.

Deze samenwerkingsagenda vormt dan ook het startpunt van een gezamenlijke aanpak van de regio Lekstroom en de aanbieders van gezinsvormen in deze regio. In de samenwerkingsagenda worden de actielijnen en de verantwoordelijkheden nader gedefinieerd.

Definities

We spreken in deze samenwerkingsagenda over het begrip 'gezinsvormen'. Met gezinsvormen worden zowel gezinshuizen, pleegzorg en informele gezinsondersteuning zoals Meeleefgezin, Buurtgezinnen en Handje Helpen bedoeld. Bij gebruik van het begrip 'aanbieders' worden dan ook alle aanbieders op dit gehele spectrum bedoeld. Met het begrip 'formele aanbieders' worden de aanbieders van individueel geïndiceerde hulp, in dit geval de aanbieders van pleegzorg en gezinshuizen bedoeld. Met het begrip 'informele aanbieders' worden de partijen bedoeld die informele gezinsondersteuning bieden.

Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk zijn de aanleiding, het doel en het proces geschetst. In het tweede hoofdstuk wordt de gezamenlijke ambitie van gemeenten en aanbieders van gezinsvormen in de Regio Lekstroom uiteengezet. Tot slot worden in hoofdstuk drie de ambities vertaald naar vijf actielijnen met bijbehorende acties. De resultaten van het vooronderzoek zijn toegevoegd in bijlage 1. Het convenant zal later als tweede bijlage worden toegevoegd.

Hoofdstuk 2: De ambitie van gemeenten en aanbieders op gezinsvormen in de Regio Lekstroom

In dit hoofdstuk wordt de visie en ambitie op gezinsvormen in regio Lekstroom uiteengezet (het wat). In hoofdstuk drie wordt stilgestaan bij de acties om deze visie en ambitie te realiseren (het hoe).

Visie

We streven ernaar een kind zo “thuis” mogelijk op te laten groeien. Dit betekent dat we eerst inzetten op dat kinderen thuis in hun eigen gezin kunnen opgroeien. Tevens kan ondersteuning vanuit het eigen netwerk en vanuit de informele gezinsvormen, zoals meeleefgezin, buurtgezinnen en steunouders ingezet worden om de draaglast/draagkracht van ouders te verbeteren. Hiermee kan de druk op het gezin (deels) weggenomen worden en kunnen uithuisplaatsingen worden voorkomen. Waar thuis opgroeien, eventueel met hulp van eigen netwerk, vrijwilligers en vanuit de informele gezinsondersteuning, niet vanzelfsprekend is, zetten we ambulante hulp in om het gezin te versterken¹. Doel van deze behandelingen is het versterken van het systeem en het voorkomen van uithuisplaatsing.

Wanneer alle mogelijke hulp thuis niet afdoende blijkt, de thuissituatie onstabiel blijft en/of te onveilig blijkt voor een kind om gezond en veilig op te kunnen groeien, dan is een tijdelijke (logeeropvang), gedeeltelijke (deeltijd pleegzorg), of langer durende uithuisplaatsing niet altijd af te wenden. Bij een uithuisplaatsing wordt, waar mogelijk en wenselijk, gepoogd een kind zo snel mogelijk weer thuis te kunnen laten wonen. Ook hierin kunnen ambulante hulp en informele ondersteuning mogelijk een rol spelen. Ondersteuning kan ook worden ingezet wanneer een kind wel uit huis is geplaatst en ondergebracht in een pleeggezin of gezinshuis. Dergelijke ondersteuning kan breakdowns in (netwerk)pleeggezinnen en gezinshuizen mogelijk voorkomen.

In het geval van een uithuisplaatsing gaat de voorkeur uit naar een kleinschalige, gezinsgerichte woonvorm zodat een kind zo normaal mogelijk op kan groeien. Pleegzorg is dan de meest gewenste vorm van jeugdhulp met verblijf, bij voorkeur binnen het eigen netwerk. Soms is echter de problematiek van kinderen en hun systeem dusdanig complex, dat meer begeleiding nodig is. Een gezinshuis kan dan een passende plek zijn. In sommige gevallen is de problematiek van een kind zo complex dat zowel pleeggezinnen als gezinshuizen geen passende plaats kunnen bieden. In die gevallen kan toch residentieel verblijf nodig zijn, waarbij de voorkeur uitgaat naar kleinschalige groepsvormen.

Werving

Het zoeken van een pleeggezin gebeurt in eerste instantie vanuit het netwerk van een kind. Door aanbieders en sociale teams wordt bij familie en directe betrokkenen navraag gedaan. Als hier geen mogelijkheden zijn, wordt door middel van kindgericht werven door aanbieders breder in het netwerk naar een geschikt pleeggezin gezocht. Denk hierbij aan de school of sportvereniging waar het kind al naartoe gaat. Daar zijn veel gezinnen die het kind kennen en mogelijk een geschikt pleeggezin kunnen

¹ Dit kan onder andere door systeemgerichte ambulante zorg, zoals InVerbinding thuis, GezinsFACT, Multidimensionale Family Therapie (MDFT), Forensische Ambulante Systeem Therapie (FAST), ‘geweldloos verzet’, Video-Interactie Begeleiding (VIB), een familiebeeraad, Intensieve Ambulante Gezinsbehandeling (IAG), Sterker Thuis en door inzet van de Nanny plus

vormen. Wanneer het niet (op tijd) lukt om een pleeggezin in het netwerk te vinden, zoekt de pleegzorgorganisatie in hun bestand van pleeggezinnen naar een geschikt pleeggezin. Het netwerk- of bestandsgezin woont bij voorkeur in de regio maar kan ook verder weg wonen. Een goede match heeft prioriteit. Het vinden van het juiste pleeggezin voor een kind is altijd maatwerk.

Samenwerking

De sleutel tot een succesvolle plaatsing is het vinden van het juiste steungezin, pleeggezin of gezinshuis bij een pleegkind. Hierbij is het essentieel dat sociaal team, aanbieders en steungezinnen, pleeggezinnen en gezinshuizen (onderling) elkaar kennen, kennis delen, elkaars taal spreken en direct samenwerken. Samenwerking moet ook tijdig zijn: hoe eerder partijen elkaar vinden in het ondersteunen van gezinnen en ouders, des te groter de kans op het voorkomen van uithuisplaatsingen.

Het is van belang om hierover duurzame samenwerkingsafspraken met aanbieders te maken en deze te monitoren. Het tekenen van het convenant en de opvolgende uitvoering van deze samenwerkingsagenda dragen bij aan het in praktijk brengen van de regionale visie.

Hoofdstuk 3: Van ambities naar werkelijkheid

Op basis van de ambities, het vooronderzoek over de huidige situatie en de verschillen daartussen, worden in dit hoofdstuk de actielijnen nader beschreven. Er worden vijf actielijnen onderscheiden:

1. Meer verbinding tussen verwijzers (m.n. sociale teams en GI's) en aanbieders van gezinsvormen
2. Nauwere samenwerking tussen gemeenten en aanbieders bij het werven van steunouders, pleegouders en gezinshuisouders
3. Gemeenten en aanbieders werken samen aan het beter faciliteren, informeren en waarderen (en zo bestendigen) van gezinshuisouders en pleegouders
4. Stimuleren van een ruim, divers en kwalitatief goed aanbod van gezinshuizen en pleegzorg, aansluitend bij wat nodig is in onze regio
5. Gezinsvormen als expliciet thema inbrengen in een leeromgeving

Per actielijn worden in dit hoofdstuk kort de acties met het 'hoe', (met bijbehorende voorwaarden), het 'waarom' en het 'wie' beschreven. Tot slot is een overzicht van de planning van de acties opgenomen.

Actielijn 1: Meer verbinding tussen verwijzers (m.n. sociale teams en GI's) en aanbieders van gezinsvormen

Actie 1.1. Deskundigheidsbevordering rondom het tijdig inzetten van interventies ter voorkoming van uithuisplaatsing op basis van een verklarende analyse

Hoe en onder welke voorwaarden? Door middel van training, waarbij aanbieders kennis over hun interventies ter voorkoming van uithuisplaatsing of ter voorkoming van een breakdown overbrengen en de gemeenten een faciliterende rol op zich nemen. Het is belangrijk dat het niet vrijblijvend is, en het juist als middel wordt gezien om de ambitie te operationaliseren. Regionaal optrekken is hierin van belang, zodat eenduidige kennis over het aanbod gewaarborgd wordt. Het gesprek tussen aanbieders en sociaal team vindt bij voorkeur in dialoogvorm plaats om zo het gesprek te hebben over de afwegingen die men maakt bij de keuze voor een uithuisplaatsing, en om duidelijk te krijgen waar de aanvullende behoeften van sociale teams richting het aanbod en de interventies van aanbieders liggen. Aanbieders en beleid van de gemeente nemen een faciliterende rol richting de sociale teams in de behoefte die zij hebben. Zo krijgt de opgedane kennis een plek in het dagelijks werk.

In het kader van de projecten onder Zorg voor de Jeugd in Regio Lekstroom, wordt gewerkt aan een samenhangende aanpak waarin het primaire proces voor jeugdigen met kwetsbaarheden en de uitvoering centraal worden gesteld. Hierbij wordt een leeromgeving ontwikkeld. Dit actiepoint pakken we dan ook in een breder kader op nl. in het Lerend Netwerk Zorg voor Jeugd regio Lekstroom (zie 5.3)

Waarom? Aanbieders geven aan dat samenwerking tussen de lokale teams en henzelf beter kan. Aanbieders merken dat niet van alle interventies die kunnen worden ingezet om uithuisplaatsing te voorkomen gebruik wordt gemaakt. Pleegzorgaanbieders denken dat het sociaal team soms residentieel plaatst, terwijl pleegzorg ook passend kan zijn. Sociale teams doen vaker een indicatiestellende vraag dan een behoeftestellende vraag. Aan de andere kant hebben sociale teams ook bepaalde onvervulde behoeften en verwachtingen van aanbieders. Door training in dialoogvorm, kunnen sociale teams en aanbieders meer op één lijn komen.

Wie? Aanbieders van gezinsvormen en sociale teams

Actie 1.2: Vroegtijdiger in de keten met elkaar samenwerken om uithuisplaatsing waar mogelijk te voorkomen en passende zorg te kunnen realiseren

Hoe en onder welke voorwaarden? Er is meer onderzoek nodig hoe dit actiepunt tot uitvoering kan worden gebracht. Deze zoektocht is onderdeel van de uitvoering van de samenwerkingsagenda waarin de regio een trekkersrol op zich neemt. Een verklarende analyse, zoals benoemd bij actie 1.1 kan hiervoor een instrument zijn.

Wachttijsten spelen een belangrijke rol ~~spelen~~ in dit vraagstuk. Soms willen sociale teams vroegtijdig een ambulante interventie inzetten, maar is deze vanwege wachttijsten niet beschikbaar.

Waarom? Aanbieders van gezinsvormen geven aan dat zij pas laat in het proces betrokken worden, en er te weinig gebruik wordt gemaakt van de consultfunctie van aanbieders. Hierbij speelt mee dat sociale teams en professionals bij aanbieders elkaar niet altijd kennen, en elkaar daardoor niet snel weten te vinden om vroeg in het proces te schakelen. Daarnaast geven zowel sociale teams, aanbieders als gezinshuisouders en pleegouders aan dat het vraagstuk rondom matched care versus stepped care een lastige is. Voor een jongere kan het schadelijk zijn om in diverse vormen van pleeggezinnen en gezinshuizen terecht te komen. Een directe juiste plaatsing kan dit voorkomen. Dit is echter een lastige inschatting om te maken. Door vroegtijdig met elkaar samen te werken, expertise te delen en te leren over wat werkt en wat niet werkt, kan aan dit knelpunt worden gewerkt.

Wie? Sociale teams, aanbieders en gemeenten

Actie 1.3: Betere afspraken rondom de overgang van 18- naar 18+ van jongeren in pleegzorg en in gezinshuizen, waarbij de handelingswijze past bij de wetswijziging die pleegzorg en gezinshuizen standaard tot 21 jaar mogelijk maakt

Hoe en onder welke voorwaarden? Er leven binnen de regio Lekstroom wisselende opvattingen over de te hanteren handelingswijze bij jongeren in pleegzorg en gezinshuizen die 18 worden. De wetswijziging waarbij pleegzorg en gezinshuizen tot 21 jaar standaard ingezet kunnen worden, wordt op verschillende manieren geïnterpreteerd. Sommige sociale teams geven aan inderdaad vanuit coördinatie van zorg en vanuit de inhoud betrokkenheid te tonen, en daarom op de 18de opnieuw het perspectief te bepalen en te organiseren wat nodig is. Aanbieders en pleegouders/gezinshuisouders geven het signaal dat ze lastigheden ervaren wanneer ze pleegzorg na de 18de willen verlengen en dat ze het gevoel hebben dat ze verantwoording af moeten leggen. Er moeten heldere afspraken

gemaakt worden over de handelingswijze bij 18-/18+ casuïstiek in de gezinsvormen. Voorwaarde is dat wordt uitgegaan van een doorlopend perspectief voor de jongere, zodat hiermee de kern van de bestuurlijke afspraak en de aankomende wetswijziging wordt gevolgd.

Waarom? Veel Nederlandse jongeren blijven nog een aantal jaar thuis wonen nadat ze achttien jaar zijn geworden. In 2016 woonde 88% van de 18-jarige jongeren nog thuis en was de gemiddelde leeftijd waarop jongeren zelfstandig gingen wonen 24,6 jaar (CBS, 2016). Het ministerie van VWS en de VNG hebben, op basis van de evaluatie van de jeugdwet in het actieplan 'Zorg voor de Jeugd' een bestuurlijke afspraak gemaakt om pleegzorg standaard te verlengen tot het 21e jaar (en zo nodig tot het 22e of 23e jaar als verlengde pleegzorg ingezet moet worden). Deze bestuurlijke afspraak is per juli 2018 van kracht. Uit signalen van aanbieders en pleegouders blijkt dat de gemeenten in de regio Lekstroom nog vrij hard handelen in de grens tussen 18- en 18+. Het Sociaal Team vraagt om een verantwoording, en neemt volgens de aanbieders minder de rol als coördinator van zorg. Dit gebeurt nog onvoldoende in dialoog en is nog te weinig gericht op een doorlopend perspectief.

"Jongeren kunnen niet goed inschatten of ze een hulpvraag hebben. Soms geven jongeren aan dat ze geen hulpvraag hebben, want het gaat goed in een pleeggezin. Maar het gaat goed **omdat** hij in een pleeggezin zit. Je zou een kind van 18 ook niet vragen of het kind nog opvoeding wil. De vraag of een kind nog een hulpvraag heeft en gemotiveerd is, moet onderdeel zijn van een perspectiefplan, en daar zou de gemeente op moeten vertrouwen."

– Een professional bij een aanbieder

Wie? Teamleiders Sociale Teams, sociale teams, beleid en accounthouders gemeenten.

Actielijn 2: Nauwere samenwerking tussen gemeenten en aanbieders bij werven van ouders van gezinsvormen

Actie 2.1 Het organiseren van Lekstroom-brede wervingsavonden voor de diverse gezinsvormen samen met de bijbehorende aanbieders

Hoe en onder welke voorwaarden? Het organiseren van vijf avonden in 2020 in de verschillende gemeenten, samen met aanbieders van buurtgezinnen, meeleefgezinnen, pleegouders en gezinshuizen. De regio neemt hierin een faciliterende rol. Communicatie wordt hierin in een vroegtijdig stadium betrokken, zodat er een brede communicatiecampagne kan worden opgezet. Aanbieders dragen zorg voor de inhoudelijke informatieoverdracht op de avonden. Er is ruimte voor de diversiteit in/verschillen tussen de verschillende organisatie. Geïnteresseerde inwoners kunnen zelf kiezen over welke gezinsvorm(en) ze meer willen weten. Er wordt ook aandacht gegeven aan de mogelijkheid om deeltijdpleegouder te worden.

Waarom? Een belangrijke reden waarom pleegzorg landelijk onder druk staat is het dalende aantal pleegouders. Door een dalend bestand is het moeilijker goede matching tot stand te brengen, en wordt voor sommige kinderen geen geschikt pleeggezin gevonden. Hierdoor worden zij soms noodgedwongen geplaatst in een 24-uurs verblijfssetting. De werving en screening van pleegouders is de taak van pleegzorgaanbieders. De werving vindt plaats via campagnes die de

pleegzorgorganisaties soms gezamenlijk en soms afzonderlijk van elkaar opzetten. Aanbieders hebben aangegeven in de werving te weinig met elkaar op te trekken. Regiogemeenten kunnen aanbieders ondersteunen in de werving van pleegouders om zo een groter en divers bestand aan pleegouders te creëren. Op dit moment zijn er niet in alle gemeenten in de regio Lekstroom wervingsavonden voor pleegouders en gezinshuisouders. In de gemeenten waar dit wel plaatsvindt, zijn de avonden gericht op het werven van pleegouders (en soms op het werven voor informele gezinsvormen). Het komt voor dat pleegouders afhaken, omdat zij pleegzorg te zwaar vinden (tijdens introductie cursus, maar ook na plaatsing). Als hen ook andere mogelijkheden worden aangeboden, zoals het worden van steunouder, zouden zij dit kunnen overwegen en zich nog kunnen blijven inzetten voor jeugdigen in een andere gezinsvorm die op dat moment beter bij hen past.

Door samen op te trekken, hoeft slechts eenmaal een communicatiecampagne opgezet te worden, welke per gemeente waar nodig kan worden aangepast. De communicatieadviseurs van de regio worden hierin betrokken.

Financiële consequenties: De kosten voor het opzetten van de brede communicatiecampagne worden gedekt vanuit het budget van het transformatiefonds Zorg voor Jeugd. De kosten voor de zaalhuur en catering zullen worden gedekt uit lokale budgetten. Dit vanwege de lokale taak die hier ligt, en vanwege het structurele karakter dat deze wervingscampagne moet krijgen. Het is daarom niet wenselijk om dit uit tijdelijke projectgelden te financieren.

Wie? Lokale beleidsmedewerkers, wervingsmedewerkers van aanbieders, communicatie.

Actielijn 3: Gemeenten en aanbieders werken samen aan het beter faciliteren, informeren en waarderen (en zo bestendigen) van gezinshuisouders en pleegouders

Actie 3.1 Een pro-actieve houding van zorgaanbieders in de ondersteuning van pleegouders, zowel vanaf de start als na het pleegouderschap

!

Hoe en onder welke voorwaarden? Aanbieders van pleegzorg dragen er verantwoordelijkheid voor om de pleegzorgbegeleiding en nazorg die zij bieden te verbeteren en intensiveren. Zij nemen daarbij onderstaande aanbevelingen van het recente onderzoek van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) naar redenen voor pleegouders om te stoppen met pleegzorg, ter harte. De aanbieders verantwoorden zich de komende twee jaar naar de accounthouders in de regio Lekstroom over de stappen die zij op dit gebied nemen. Dit maakt onderdeel uit van de accountgesprekken.

Adviezen voor jeugdbescherming en pleegzorgorganisaties

- Zorg voor meer erkenning van pleegouders als experts van het pleegkind. Zij ervaren het kind immers 24 uur per dag. Luister echt naar pleegouders. Dat is ook in het belang van het pleegkind.
- Ga het gesprek aan en sta open voor reflectie op je eigen handelen als professional. Evalueer de samenwerking met pleegouders.
- Werk als professional in duo's voor meer flexibiliteit, bereikbaarheid en objectiviteit.
- Zorg dat er meer aandacht is voor het gevoel en de beleving van pleegouders gedurende de hele pleegzorgplaatsing én erna.
- Geef expliciet blijk van waardering aan pleegouders, tijdens en na de plaatsing.
- Zorg voor betere bedrijfsvoering in de organisatie, zodat personele wisselingen zo min mogelijk negatieve impact hebben op het pleeggezin en het pleegkind.
- Geef bij beëindiging van een plaatsing goede uitleg over waarom een plaatsing beëindigd wordt.
- Zorg voor ondersteuning en contact na de beëindiging van een plaatsing of het stoppen van pleegouderschap

Adviezen voor pleegzorgorganisaties

Algemeen

- Wees bij de matching realistisch, respecteer grenzen van pleegouders en wees zo transparant mogelijk over de problematiek van het kind. Zorg ook voor een grotere betrokkenheid van pleegkinderen, ouders en pleegouders bij dit proces.
- Monitor het gedrag van pleegkinderen met een daarbij passend instrument. Hierdoor kunnen problemen tijdig gesignaleerd worden en kan extra hulp ingeschakeld worden.
- Bied standaard én structureel trainingen aan voor pleegouders.
- Werk als pleegzorgbegeleiders in duo's voor meer flexibiliteit, bereikbaarheid en objectiviteit.
- Zorg voor goede 'respijtzorg' voor pleegouders gedurende de plaatsing: vervangende zorg of oppas zodat pleegouders er tussenuit kunnen om bij te tanken, zoals een avond of weekend weg of op vakantie.
- Faciliteer een 'buddy-systeem': koppel ervaren pleegouders aan minder ervaren leegouders.
- Registreer niet alleen op kindniveau, maar zorg ook voor een goed relatiebeheer van pleeggezinnen. Zorg daarbij ook voor structurele registratie van het stoppen van pleegouders, en van hun beweegredenen om te stoppen.

Bij afronding van het pleegouderschap

- Zorg altijd voor een of meerdere afrondende gesprekken.
- Bied meer ruimte voor goede nazorg en een zorgvuldige afronding.
- Neem na een tijd nog eens contact op met het pleeggezin.
- Faciliteer het contact tussen de pleegouders, het pleegkind en het nieuwe pleeggezin.
- Geef pleeggezinnen waardering voor hun inzet en eventueel een bedankje.
- Informeer na enige tijd of het pleeggezin openstaat om opnieuw een pleegkind op te nemen of op een andere manier van betekenis te zijn.

Naast aanbieders kunnen ook gemeenten zich inzetten om breakdowns bij pleeggezinnen te voorkomen, bijvoorbeeld door kinderopvang makkelijker te maken of door specialistische zorg ter voorkoming van uithuisplaatsing ook in te kunnen zetten bij een pleeggezin waar een breakdown dreigt.

Waarom? Uit het recent onderzoek van het NJI naar redenen voor pleegouders om te stoppen, blijkt dat *“iets meer dan de helft van de pleegouders (52 procent) stopt vanwege voor hen ongewenste omstandigheden, zoals problemen met het zorgsysteem (gebrek aan ondersteuning, moeizame samenwerking met professionals et cetera), de zware impact op hun gezin, de problematiek van het pleegkind of een moeizame relatie met de ouders van het pleegkind. Het stoppen met pleegouderschap was voor deze mensen vaak een ingrijpende, negatieve en emotioneel zware ervaring. Binnen deze categorie zeiden pleegouders het vaakst dat ze gestopt zijn vanwege problemen met het zorgsysteem, waarbij ze voornamelijk het gebrek aan goede samenwerking met jeugdbeschermers en aan ondersteuning door pleegzorgorganisaties benoemden. Gebrek aan erkenning en waardering speelde een belangrijke rol. Het grote personeelsverloop in organisaties zorgt voor gebrek aan continuïteit in de begeleiding en lijkt als parallelproces bij te dragen aan gebrek aan continuïteit voor pleegkinderen.”* Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat *“de afronding van pleegzorgplaatsingen en de nazorg voor gestopte pleegouders tekortschiet. In 21 procent van de*

gevallen was er volgens pleegouders geen aandacht voor het stoppen met pleegouderschap.”

Signalen van pleegouders in de regio Lekstroom bevestigen dat de conclusies uit dit onderzoek worden onderschreven in de regio Lekstroom. Zo geven zij bijvoorbeeld aan dat ze vaak zelf logeergezinnen moeten regelen en hier lastigheden in ondervinden, terwijl dit eigenlijk een taak van de pleegzorgorganisaties is. Ook is het nodig het leer- en ontwikkelaanbod voor pleegouders te verbeteren, zodat pleegouders beter worden ondersteund en goed in staat worden gesteld om voor hun pleegkind(eren) te zorgen. Pleegzorgbegeleiding moet pro-actiever handelen en meer lokaal werken, zodat er inzicht is in de mogelijkheden in het lokale aanbod van voorzieningen en belangrijke contactpersonen.

Wie? Pleegzorgaanbieders

Actie 3.2. Extra begeleiding faciliteren en financiële mogelijkheden bieden voor pleeggezinnen die jongeren met complexe problematiek opvangen, die de overstap van residentieel naar gezinsvormen maken

Hoe en onder welke voorwaarden? Deze actie vraagt nog een nadere uitwerking, die in samenwerking tussen aanbieders van pleegzorg en van residentiële voorzieningen (o.a. ook YEPH) en gemeenten (o.a. inkoop) moet worden gemaakt. Hierbij kan gekeken worden naar het voorbeeld/pilot van Pluryn, waarbij bij doorstroom van residentiële instellingen naar gezinsvormen bijvoorbeeld gezorgd wordt voor behoud van een mentor vanuit de residentiele groep, of voor een terugkeergarantie wanneer de gezinsvorm toch niet passend blijkt te zijn. Vaak passen dergelijke constructies niet bij de huidige producten die de regio Lekstroom inkoopt, dus hierover moet worden afgestemd met inkoop.

Waarom? Gezinshuis- en pleegzorgouders krijgen te maken met steeds complexere problematiek en zijn daar niet altijd voldoende op toegerust. Daarnaast ligt er de opgave om doorstroom vanuit residentieel verblijf naar pleegzorg te realiseren waar mogelijk. Deze problematiek is zwaarder en vraagt meer ondersteuning van de pleegouders en van de (gespecialiseerde) pleegzorgbegeleider. Het doel is tweeledig: enerzijds pleegouders en gezinshuizen beter toerusten, waardoor zij vaker een passende oplossing kunnen bieden, en anderzijds zorgen voor meer succesvolle plaatsingen.

Wie? Aanbieders, gemeente, inkoop

Actie 3.3. Afhankelijk van de lokale ambitie het per gemeente optuigen van netwerken van steun-pleeg- en gezinshuisouders waarin ook de structurele waardering voor hen wordt geborgd

Hoe en onder welke voorwaarden? Vanuit de werkgroep gezinsvormen kunnen kennis en best practices rondom het opzetten van een lokaal netwerk worden gedeeld. Gemeente Houten heeft hier ervaring mee, en kan deze ervaringen delen met de andere gemeenten. Daarnaast kan ook gedacht worden aan voorbeelden in andere gemeenten, zoals buddy teams of thema-avonden over opvoedvaardigheden, trauma, loyaliteit, omgang met ouders en hechting. Netwerkvorming gebeurt op lokaal, en niet op regionaal niveau. De netwerken kunnen worden gebruikt door de gemeente om waardering voor de inzet van steun-pleeg- en gezinshuisouders te tonen door bijv. een attentie te geven of een waarderingsmarkt/activiteit te organiseren. Het opzetten van netwerken van steun-pleeg- en gezinshuisouders vanuit de gemeente mag niet als vervanging worden ingezet voor de taak

van aanbieders om bijeenkomsten met pleegouders en gezinshuisouders te organiseren. Aanbieders en gemeenten spelen hierin beiden een eigen rol.

Waarom? Uit het vooronderzoek blijkt dat pleegouders en gezinshuisouders behoefte hebben aan het delen van hun ervaringen met anderen. In de regio Lekstroom is er alleen nog in Houten een actief netwerk voor pleegouders. In Nieuwegein zijn in 2019 twee bijeenkomsten voor pleegouders georganiseerd. Op deze initiatieven wordt positief gereageerd. Pleegouders hebben aangegeven ook graag met elkaar te praten over specifieke thema's, zoals hechtingsproblematiek en trauma's. De netwerken kunnen tevens gebruikt worden om waardering voor pleegouders vanuit de gemeente te uiten, zoals in de gemeente Houten al gebeurt.

"Als je met mensen praat die zelf geen pleegkind hebben die snappen het niet. Heel veel goed bedoelde adviezen. Met andere pleegouders wel meer herkenning, die hebben hetzelfde meegemaakt." – Een pleegouder in de regio Lekstroom

In Houten blijkt tevens dat de netwerken een rol kunnen vervullen in plaatsingen van jongeren. Vaak wordt binnen het netwerk een plek voor een kind gevonden. Ook voor aanbieders is het netwerk van pleegouders een bron voor een goede matching. Inzicht in de mate waarin lokale pleeggezinnen in de eigen gemeenten plekken hebben voor een kind, is een wens vanuit sociale teams. Een lokaal netwerk biedt hierin kansen.

Wie? Lokale beleidsmedewerkers in samenwerking met lokale communicatiemedewerkers. Kennisdeling op regionaal niveau.

Actielijn 4: Stimuleren van een ruim, divers en kwalitatief goed aanbod van gezinshuizen en pleegzorg, aansluitend bij wat nodig is in onze regio

Actie 4.1. Regionaal vertalen van de landelijke kwaliteitscriteria

Hoe en onder welke voorwaarden? In dialoog met beleid, accounthouders en aanbieders van gezinsvormen moet het gesprek plaatsvinden over de afspraken in de regio Lekstroom met betrekking tot de landelijke kwaliteitscriteria. Duidelijk moet worden op welke manier gezinshuizen verantwoording afleggen over de kwaliteitscriteria en hoe deze worden gemonitord. De afspraken rondom de verantwoording en monitoring moeten onderdeel worden van de reguliere werkprocessen, accountgesprekken en contracten voor jeugdhulp.

Waarom? De regio Lekstroom wil de komende jaren toewerken naar een ruimer en kwalitatief beter aanbod van gezinshuizen. In 2019 is, naar aanleiding van het rapport 'Verantwoorde hulp voor jeugd in gezinshuizen' het landelijk kwaliteitskader² gepubliceerd, waarin aan de hand van vier bouwstenen diverse kwaliteitscriteria zijn uitgewerkt:

1. Bekwame gezinshuisouder

In de bouwsteen 'bekwame gezinshuisouder' staan belangrijke eigenschappen, competenties en vaardigheden beschreven die voorwaardelijk zijn voor een duurzaam goed functionerende bewwame gezinshuisouder.

2. Leefklimaat in gezinshuizen

In deze bouwsteen staan kenmerken beschreven van een positief en ondersteunend leefklimaat in het gezinshuis.

3. Positie van het kind en diens ouders

De bouwsteen 'positie van het kind en diens ouders' geeft richting over de manier waarop rechten, wensen en behoeften van het kind en diens ouders geborgd kunnen worden.

Het vertalen van de landelijke criteria in de regio, en monitoring en naleving hiervan zal de kwaliteit van de zorg in gezinshuizen ten goede komen en risico's rondom de veiligheid van een kind zo veel mogelijk minimaliseren. Ook biedt het handvatten om zicht te houden op de kwaliteit van alle typen gezinshuizen: gezinshuizen als onderdeel van een zorgorganisatie, franchiseondernemingen en zelfstandig opererende gezinshuizen.

Wie? Beleid en accounthouders van de gemeenten, aanbieders van gezinshuizen.

Actie 4.2. Ontwikkeling van meer gezinshuizen

Hoe en onder welke voorwaarden? Om de juiste gezinshuizen te creëren, is het enerzijds van belang om te inventariseren aan welk type gezinshuis extra behoefte is. Uit een dergelijke inventarisatie kan bijvoorbeeld blijken dat er vooral een behoefte is aan een bepaald type specialistische gezinshuizen (GezinshuisPlus) of juist aan een gezinshuis voor een doelgroep met een specifieke aandoening, stoornis of leeftijd. Op basis van deze inventarisatie kunnen aanbieders mogelijkheden voor werving van of ontwikkeling van nieuwe gezinshuizen verkennen. Aan de werving van voldoende gezinshuisouders draagt actielijn 2: “Een nauwere samenwerking tussen gemeenten en aanbieders bij werven van ouders van gezinsvormen” tevens bij.

In principe is er een voorkeur voor het spreiden van gezinshuizen in de regio Lekstroom, zodat jongeren overal dichtbij huis kunnen worden opgevangen als dit in hun situatie de beste keuze is. Als er inhoudelijke redenen zijn om, bijvoorbeeld bij een GezinshuisPlus, voor een meer geconcentreerde vorm te kiezen (zoals bij Jeugdzorgdorp de Glind), wordt hierover het gesprek gevoerd. Een voordeel van een geconcentreerde vorm kan de integrale infrastructuur, afgestemd op de individuele ontwikkeling van een kind zijn. Wonen, onderwijs en vrije tijd zijn zorgvuldig en professioneel op elkaar aangesloten. Voor sommige doelgroepen kan dit overprikkeling en het verergeren van de problematiek voorkomen.

Bij het creëren van nieuwe gezinshuizen moet worden stilgestaan bij het woonplaatsbeginsel en de afspraken die in dat kader onderling tussen de gemeenten en met het gezinshuis gemaakt moeten worden. Dit zullen tijdelijke afspraken zijn, omdat vanaf 2022 met de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel³ niet meer de gemeente waar het gezinshuis is gevestigd, maar de gemeente van herkomst voor de jeugdige zal betalen. Gezinshuizen hebben gedurende deze tijdelijke afspraken wel een garantie nodig qua financiering. Het risico of de andere gemeente wel of niet gaat betalen moet tussen de gemeenten onderling opgepakt worden.

Vanuit aanbieders komt het signaal dat de tarieven voor gezinshuizen niet altijd kostendekkend zijn. De regio zal in de nieuwe inkoop, samen met aanbieders moeten onderzoeken welke mogelijkheden

³ <https://vng.nl/artikelen/nieuw-woonplaatsbeginsel-per-01-01-2021>

er hierin zijn. Er zou voor de gezinshuizen duidelijkheid moeten zijn over hoe de zorgzwaarte samenhangt met diverse tarieven voor gezinshuizen (bijv. basis, gemiddeld en zwaar). Daarbij kan een duidelijk format worden ontwikkeld hoe de zorgzwaarte in gezinshuizen kan worden vastgesteld

Voorwaarde is verder dat een groei van gezinshuizen niet ten koste gaat van het aantal pleeggezinnen. Een groei van beide vormen is wenselijk.

Daarnaast is het zaak gezamenlijk op te trekken. Voordat een gezinshuis operationeel is, dienen er veel zaken georganiseerd te worden én bij elkaar te komen, zoals geschikt vastgoed, veiligheidseisen en goede achterwacht.

Waarom? Gezinshuizen zijn een bijzondere vorm van zorg, waarvan het gewenst is dat deze gestimuleerd wordt. Gezinshuizen vormen een mogelijkheid om jeugdigen met zwaardere problematiek 'zo thuis mogelijk' op te laten groeien. Daarnaast bieden gezinshuizen in het zorglandschap een tussenvorm tussen thuis wonen en verblijf in een 24-uurs setting.

Wie? Aanbieders en gemeenten

Actie 4.3. Het verder uitbreiden, verstevigen en innoveren van pleegzorg(vormen) en samenwerking van aanbieders hierin

Hoe en onder welke voorwaarden? Aanbieders moeten hun aanbod in gezinsvormen continu innoveren en transformeren. Dit doen zij afhankelijk van de behoeften en ontwikkelingen die er spelen in de het zorglandschap, bijvoorbeeld de steeds complexere zorgvragen van jongeren. Het starten van pilots en zorgvernieuwingsprojecten kunnen hierbij helpen. De gemeenten dragen er vervolgens samen met de aanbieders zorg voor dat nieuwe vormen ook onder de aandacht van de sociale teams komen en daadwerkelijk worden ingezet. Wanneer bepaalde vormen niet voldoende worden ingezet, wordt hierop gereflecteerd en worden verbeterlagen doorgevoerd. Regio Lekstroom heeft behoefte aan pleegzorg voor korte of langere tijd: zeven dagen per week of een dag(deel) per week, voor weekenden en vakanties of voor tijdens crisissituaties, in en buiten het eigen netwerk en aan verkenning op/meer inzet van andere innovatieve nieuwe vormen zoals:

- Therapeutische pleegzorgbegeleiding
- DUO-pleegzorg
- Pleegzorg i.c.m. GGZ (verslavingszorg)

Aanbieders in de regio Lekstroom geven aan elkaar al wel te vinden als het gaat om het plaatsen van een kind bij een pleeggezin, wanneer er op dat moment bij de aanbieder waar is aangemeld geen goede match is. Met het door ontwikkelen van diverse vormen van pleegzorg, ziet de regio Lekstroom een nog verdergaande vorm van samenwerking op het gebied van matching tussen aanbieders voor ogen. Bij aanmeldingen en de zoektocht naar een passend pleeggezin wordt er gekeken naar de beschikbaarheid van pleegouders en naar wat voor het kind de beste plek is.

Bij het ontwikkelen van intensievere vormen van pleegzorg, wordt stevige begeleiding vanuit aanbieders ingezet om de draaglast/draagkracht van ouders in balans te houden. Er moet voorkomen worden dat pleeggezinnen worden uitgeput, waardoor op lange termijn in het eigen bestand van pleegzorg wordt geknipt.

Waarom? De transformatie van jeugdzorg en de wens om jongeren bij een uithuisplaatsing vaker in een gezinsvorm te plaatsen, vragen om innovatie en doorontwikkeling van pleegzorg. Een grotere diversiteit in pleegzorg zorgt ervoor dat pleegzorg voor meer groepen jongeren een passende vorm is. Daarnaast geeft het meer mogelijkheden voor pleegouders om te kiezen voor de vorm van pleegzorg die bij hen past. De steeds zwaardere doelgroep die in gezinsvormen terecht komt, nieuw en gespecialiseerdere vormen van pleegzorg. Tot slot is gebleken dat kindgericht werven, wat in de regio Lekstroom zowel qua product als qua inzet en financiering mogelijk is gemaakt, nog niet veel wordt ingezet. Op dit moment is nog niet helder wat hiervan de oorzaak is. Wel geven aanbieders aan dat de financiering nog te laag is in vergelijking met de tijdsinvestering die het vraagt.

Wie? Aanbieders van gezinsvormen.

Actielijn 5: Gezinsvormen als expliciet thema inbrengen in een leeromgeving

In het kader van de projecten onder Zorg voor de Jeugd in Regio Lekstroom, wordt gewerkt aan een samenhangende aanpak waarin het primaire proces voor kwetsbare jeugdigen en de uitvoering centraal worden gesteld. Hierbij wordt een leeromgeving ontwikkeld. De omdenk- en experttafel in doorontwikkelde vorm neemt hier een belangrijke plaats in. Deze beweging is breder dan het project jeugdhulp met verblijf en de samenwerkingsagenda gezinsvormen. Wel kan vanuit de samenwerkingsagenda goed worden aangesloten bij deze bredere ontwikkeling.

Actie 5.1. Beter en tijdiger inrichten van casuïstiek-overleggen

Hoe en onder welke voorwaarden? Het expert- en omdenkteam vormt de basis voor casuïstiek-overleggen over jongeren met complexe problematiek in de regio Lekstroom. De vorm van dit overleg moet worden doorontwikkeld, om zo vroeger in het proces te kunnen handelen. Laat in het proces is een (residentiële) uithuisplaatsing niet altijd meer te voorkomen. Voorwaarde is dat er door samenwerking tussen diverse partijen (o.a. sociale teams, aanbieders en GI's) gezocht wordt naar een passende oplossing voor het kind. Niet het gebruikelijke aanbod, domein of kader van de aanbieder staat hierbij centraal, maar hetgeen wat het beste is voor het kind. Regelruimte en mandaat zijn hierbij belangrijk. Deze ontbreken nog in de huidige vorm van het expert- en omdenkteam. Daarnaast moet onderzocht worden of de expert- en omdenktabel kan worden uitgebreid naar andere domeinen en partners, omdat problemen op andere domeinen vaak een rol spelen in de jeugdhulpvraag van jongeren. In ieder geval is toevoeging van Wmo-aanbieders aan de huidige setting wenselijk, om zo in afstemming met elkaar perspectiefgerichte oplossingen voor jongeren van 16 jaar en ouder te kunnen vinden. Ook een deelname of vertegenwoordiging vanuit de informele gezinsondersteuning kan passend en wenselijk zijn. Tot slot kan het vroegtijdig inzetten van de expert- en omdenktabel in de fase van zwangerschap/jonge gezinnen, in samenwerking met de JGZ, helpen om op latere leeftijd een uithuisplaatsing te voorkomen.

Waarom? Met gezamenlijke casuïstiek-overleggen wordt gekeken naar wat het beste is voor het kind en wordt kennis en expertise vanuit diverse hoeken gecombineerd. De wens om de expert- en omdenktafel door te ontwikkelen op bovengenoemde manier, sluit aan bij de evaluatie op de expert- en omdenktafel in 2019. O.a. tijdigheid, gebrek aan mandaat en het domein-

“Als we zorgen dat ouder schuldenvrij is, kan die aan opvoeden toekomen...” – een omdenker uit het Expert- en omdenkteam

overstijgende karakter worden daarin benoemd. Op dit moment geven professionals bij jeugdhulpaanbieders aan dat ze uithuisplaatsingen boven de 16 jaar niet aanmelden omdat er geen Wmo-aanbieders deelnemen aan het overleg. Ook blijkt dat kinderen door het gebrek aan mandaat nog regelmatig doorgeschoven worden tussen aanbieders, omdat niemand de verantwoordelijkheid aandurft of aan denkt te kunnen gaan vanwege bepaalde kaders. Tot slot blijkt uit de evaluatie dat de omdenk- en experttafel te laat in het proces zit, waardoor de problematiek al zo complex is dat een uithuisplaatsing niet meer altijd te voorkomen is. Eerder handelen is daarom nodig.

Wie? Aanbieders en beleid van de gemeenten, in samenwerking met Expert- en omdenktafel.

Actie 5.2 Het structureel signaleren van succesfactoren en knelpunten en kansen voor transformatie rondom de gezinsvormen bij aanbieders en GI via accountmanagement

Hoe en onder welke voorwaarden? Signalen vanuit aanbieders van gezinsvormen naar gemeente en vice versa moeten een structurele plaats krijgen in accountgesprekken, en de follow up op deze signalen moet worden belegd en gemonitord. Zo kunnen knelpunten waar mogelijk snel verholpen worden, en is er meer ruimte voor een strategische samenwerking tussen gemeenten en zorgaanbieders waarin transformatie, innovatie en effectiviteit van zorg een plaats krijgen.

Waarom? In de huidige vorm van contractmanagement in de regio Lekstroom is er nog geen automatische verbinding tussen de gesprekken van aanbieders en accounthouders van de gemeente enerzijds en accounthouders en beleidsmedewerkers anderzijds. Op dit moment worden vanuit tijdelijke regionale projecten (zoals jeugdhulp met verblijf) aanvullende gesprekken met aanbieders over de transformatie georganiseerd. Ook na het eindigen van deze projecten moet de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten om aan knelpunten te blijven werken, geborgd worden.

Wie? Accountmanagement, aanbieders, GI's, beleid

Actie 5.3 Inzet van ervaringsdeskundigen om van ervaringen rondom gezinsvormen te leren in uitvoering en beleid

Hoe en onder welke voorwaarden? Vanuit het Lerend Netwerk Zorg voor de Jeugd in de regio Lekstroom wordt getracht een groep van ervaringsdeskundigen op te zetten. Belangrijk hierbij is het duurzame karakter van de groep, omdat hier uiteindelijk meer uit kan worden gehaald dan van het incidenteel betrekken van jongeren en ouders zonder follow up. Vanuit deze samenwerkingsagenda gezinsvormen zal zorg worden gedragen voor de betrokkenheid van jongeren en ouders met ervaringen in pleegzorg, gezinshuizen en informele gezinsvormen. De gemeenten en aanbieders werken samen om deze jongeren te werven.

Waarom? Om goede plannen te kunnen maken en deze uit te voeren, die aansluiten bij de ervaring van jongeren en ouders, is kennis van ervaringsdeskundigen nodig. Ervaringsdeskundigen kunnen stigma's doorbreken, denken vanuit de leefwereld in plaats van de systeemwereld en andere vragen

stellen. Anderzijds helpt het fungeren als ervaringsdeskundige ook in het eigen herstelproces van een jongere. De winst is daarmee tweeledig. In het vooronderzoek wat ten grondslag ligt aan de samenwerkingsagenda waren nog geen ervaringsdeskundige jongeren beschikbaar in de regio Lekstroom om mee in gesprek te gaan. Bij de uitvoering van de samenwerkingsagenda zullen deze, parallel aan het proces in het Lerend Netwerk Zorg voor de Jeugd, worden betrokken.

Wie? Ervaringsdeskundige jongeren en ouders, organisaties met expertise op het gebied van trainen van ervaringsdeskundigen, gemeenten, aanbieders van gezinsvormen.

Planning voor uitvoeringsagenda gezinsvormen Regio Lekstroom 2020-2021

Planning uitvoeringsagenda gezinsvormen Regio Lekstroom 2020-2021								
Actielijnen en bijbehorende acties	2020				2021			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Actielijn 1: Meer verbinding tussen verwijzers (m.n. sociale teams) en aanbieders van gezinsvormen								
Actie 1.1: Deskundigheidsbevordering rondom het tijdig inzetten van interventies ter voorkoming van uithuisplaatsing op basis van een verklarende analyse								
Actie 1.2: Vroegtijdiger in de keten met elkaar samenwerken en leren over matched care en stepped care in gezinsvormen								
Actie 1.3: Betere afspraken rondom de overgang van 18- naar 18+ van jongeren in pleegzorg en in gezinshuizen								
Actielijn 2: Nauwere samenwerking tussen gemeenten en aanbieders bij werven van ouders van gezinsvormen								
Actie 2.1 Het organiseren van Lekstroom-brede wervingsavonden voor de diverse gezinsvormen samen met de bijbehorende aanbieders								
Actielijn 3: Gemeenten en aanbieders werken samen aan het beter faciliteren, informeren en waarderen van gezinshuis- en pleegouders								
Actie 3.1 Een pro-actieve houding van zorgaanbieders in de ondersteuning van pleegouders, zowel vanaf de start als na het pleegouderschap								
Actie 3.2: Extra begeleiding faciliteren voor jongeren met complexe problematiek die de overstap van residentieel naar gezinsvormen maken								
Actie 3.3. Afhankelijk van de lokale ambitie het per gemeente optuigen van netwerken van pleeg- en gezinshuisouders								
Actielijn 4: Stimuleren van een ruim, divers en kwalitatief goed aanbod van gezinshuizen en pleegzorg								
Actie 4.1. Ontwikkeling van meer gezinshuizen								
Actie 4.2. Regionaal vertalen van de landelijke kwaliteitscriteria								
Actie 4.3. Het verder uitbreiden, verstevigen en innoveren van pleegzorg(vormen) en samenwerking van aanbieders hierin								
Actielijn 5: Gezinsvormen als expliciet thema in een leeromgeving								
Actie 5.1. Beter en tijdiger inrichten van casuïstiek-overleggen								
Actie 5.2 Het structureel signaleren van problemen rondom de gezinsvormen bij aanbieders en GI via accountmanagement								
Actie 5.3 Inzet van ervaringsdeskundigen om van ervaringen rondom gezinsvormen te leren in uitvoering en beleid								

Nieuwe planning maken wanneer meer bekend over Corona-periode. In nieuwe planning de wervingsavonden doorlopend item laten zijn.

Toelichting op de planning

In 2020 wordt gestart met het organiseren van brede wervingsavonden in alle gemeenten van de regio Lekstroom. Hiermee kan worden aangesloten bij de ontwikkelingen die in de gemeente Nieuwegein al gaande waren. Ook zal een goede opbrengst op deze actie directe positieve gevolgen hebben voor het zorglandschap binnen de gezinsvormen vanwege het huidige tekort van ouders van gezinsvormen, en daarmee ook bijdragen aan de overige actiepunten. Aan de inzet van ervaringsdeskundigen in de regio Lekstroom wordt ook vanaf begin 2020 al gewerkt, vanuit de projecten 18-/18+ en Jeugdhulp met verblijf in de regio Lekstroom. Het opzetten van een duurzaam platform voor ervaringsdeskundigen vraagt een lange adem omdat de ervaringsdeskundigen ook getraind moeten worden. In Q2 2020 beginnen we met het maken van betere afspraken rondom 18-/18+ voor gezinsvormen in de regio Lekstroom. Gezien de overlap met het project 18-/18+ en de prioriteit die dit onderwerp ook in het dat project heeft, wordt dit snel opgepakt. Ook pakken we vanuit de

gezamenlijke beweging van de projecten Zorg voor de Jeugd actiepunten 1.2 en 5.1 in, zodat vroegtijdiger in de keten casuïstiek wordt besproken en met elkaar wordt samengewerkt. Tegelijkertijd vraagt de regio ook vanaf Q2 2020 de nodige inzet en verbeteringsslagen van aanbieders, door een pro-actievere houding in de ondersteuning van pleegouders, zowel van de start als na het pleegouderschap te realiseren. Ook gaan we in gezamenlijkheid aan de slag met de regionale vertaling van de landelijke kwaliteitscriteria voor gezinshuizen. Gezien de ontwikkelingen rondom YEPH worden vanaf Q3 2020 aanvullend twee ontwikkelingen in gang gezet:

- 1) Deskundigheidsbevordering rondom het tijdig inzetten van interventies ter voorkoming van uithuisplaatsing op basis van verklarende analyses,
- 2) Extra begeleiding voor jongeren met complexe problematiek die de overstap van residentiële voorzieningen naar gezinsvormen gaan maken (vanwege het voornemen van YEPH om de geschatte 10% van de jongeren die hier ten onrechte zitten gezinsgericht te plaatsen. YEPH kan de tweedelijns aanbieders in de regio ondersteunen).

Tot slot wordt in 2020 gestart (afhankelijk van de lokale behoeften) met het optuigen van netwerken van pleeg- en gezinshuisouders waarin ook de structurele waardering voor pleegouders vanuit de gemeente wordt geborgd. De wervingsavonden in alle gemeenten die eerder in 2020 plaatsvonden, vormen hiervoor een eerste startpunt.

In 2021 ligt de focus meer op het daadwerkelijk verder uitbreiden van gezinshuizen en diverse vormen van pleegzorg. Dit is niet iets wat in 2020 per definitie nog niet kan, maar omdat in 2020 wordt gewerkt aan de randvoorwaarden (werving van gezinshuisouders, pleegouders en informele gezinsvormen; regionale vertaling van landelijke kwaliteitscriteria; betere ondersteuning en nazorg aan pleegzorgouders), zal de focus voor het creëren van nieuwe voorzieningen in 2021 komen te liggen. Daarnaast verwachten dat aanbieders meer zullen gaan samenwerken rondom de diverse vormen van pleegzorg. Tot slot zal de focus liggen op leren door accounthouderschap rondom gezinsvormen te structureren (bijvoorbeeld aan de hand van de regionale vertaling van kwaliteitscriteria).

Hoofdstuk 4: Vervolg

Met het vaststellen van de samenwerkingsagenda en het tekenen van het convenant zijn afspraken gemaakt tussen de gemeenten van de regio Lekstroom en zorgaanbieders van gezinsvormen. In 2020 en 2021 wordt gewerkt aan de gezamenlijke actiepunten door de gemeenten en aanbieders in de regio Lekstroom. De gemeenten en aanbieders zullen gedurende 2020 en 2021 vier keer per jaar in de volledige groep bij elkaar komen om de voortgang op de actiepunten te bespreken. Daarnaast zal, afhankelijk van het actiepunt dat in ontwikkeling is, in kleinere groepen bijeen worden gekomen.

De aanbieders hebben aangegeven blij te zijn dat de regio Lekstroom het initiatief heeft genomen om de samenwerkingsagenda tot stand te laten komen. Van de regio Lekstroom wordt in de uitvoering van de samenwerkingsagenda een rol als regievoerder verwacht, die de verbinding legt tussen de verschillende partijen. Dit bijvoorbeeld door bijeenkomsten en verslaglegging te faciliteren.

Van elkaar verwachten de aanbieders bevlogenheid, visie, doelgerichtheid en een actieve rol. De aanbieders willen samen optrekken (als collega-aanbieders i.p.v. concurrenten), elkaar versterken en van elkaar leren door kennis te delen. Aanbieders zoeken elkaar op en stemmen met elkaar af. Ze verwachten een commitment aan de doelstellingen, een open en eerlijke communicatie en een frequente basis om elkaar te zien en te spreken. Hierbij moeten informele partijen als volwaardige partner van de formele zorg. De gezamenlijke wervingsavonden kunnen volgens de aanbieders een manier zijn om elkaar al werkende te leren kennen.

Deze regionale samenwerkingsagenda is niet bedoeld als eenmalige handeling. Het is de bedoeling om met de actielijnen en bijbehorende acties uit de samenwerkingsagenda structurele effecten te bereiken en de agenda gezamenlijk te onderhouden.

In de actielijnen is daarom al aandacht geschonken aan de borging: een deel van de resultaten zal geborgd worden in de jeugdhulpcontracten. Voor wat betreft de brede wervingsavonden in actielijn 2, streven we naar een jaarlijks terugkerende patroon inclusief communicatiecampagne.

Om ook in te kunnen spelen op toekomstige knelpunten, is actielijn 5 gericht op het leren met elkaar: door middel van casuïstiek overleggen, signalen vanuit accountmanagement, ervaringsdeskundigen en het sociaal team. Door met elkaar in gesprek te blijven houden we de huidige en toekomstige knelpunten op de agenda en vinden we gezamenlijk oplossingen. Dit is niet alleen inhoudelijk wenselijk, maar draagt ook bij aan een doelmatige besteding van de middelen in het Sociaal Domein.

Tot slot wordt de voortgang in de samenwerkingsagenda gezinsvormen ook besproken in regionale overleggen in Lekstroom, zoals het Ambtelijk Overleg Jeugd en het kruispuntenoverleg. In het kruispuntenoverleg worden kruisverbanden gelegd met andere regionale projecten, zoals overgang 18-/18+, het regionale omdenk- en expertteam, grip op jeugd en inkoop.

Bijlagen

1. Resultaten vooronderzoek